СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 215. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 4-го листопаду 1943. No. 215. Jersey City, N. J., Thursday, November 4, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВИСЛІД ВИБОРІВ ПОСИЛЮЄ РЕПУБЛИКАНСЬКУ ПАРТІЮ

НЮ ЙОРК. — Пресові бюра зводять разом підсумки виборів з 2. листопаду. На підставі дотепер наспілих вістей показується, що Републиканська Партія добуває постепенно силу, яку втратила в користь Демократичної Партії після першого вибору Рузвелта президентом. У стейті Ню Йорк відбувався доповняючий вибір заступника губернатора і переможцем вийшов републиканець, стейтовий сенатор Джозеф Р. Генлі більшістю 325,000 голосів. Це скріпляє силу губернатора Дюї, якого вважають одним з кандидатів на президента з рамени Републиканської Партії. У стейті Ню Джерзі сенатор Волтер Н. Едж, републиканець, вийшов переможцем над Винсентом Дж. Морфієм, демократом при виборах на губернатора. У Філядельфії вибраний мейором міста републиканець Бернард Семюел проти Вилйема Булита, демократа, затримуючи в той спосіб 63-літню владу републиканців у місті. У стейті Кентокі републиканець Сайміон Вилс дотримує кроку демократови Дж. Лайтерови Доналдсонови, у виборах на губернатора. В різних містах при виборах на містових урядовців републиканці теж виказують силу. У Дітройті вийшов переможцем на посадника міста безпартійний кандидат Едвард Джефрис над кандидатом робітничих юній Френком Фицджералдом. З важніших позицій демократи втрималися при виборі Френка Лушія на посадника Клівленду. — При виборах у Ню Йорку замітний є вибір на суддю Найвищого Суду Тамеса А. Авреліо, котрому закидувано спілку з ракитірами. Він був поставлений на лістах обох великих партій і є вибраний на останнім місци між кандидатами на суддів.

МАЙНЕРИ НЕ ПІШЛИ ДО РОБОТИ.

ВАШИНГТОН. — Не зважаючи на зазив президента Рузвелта, щоб продовжувати працю у майнах, углекопи стрималися від праці і в такий спосіб розпочали поновно страйк, перерваний у липню. Джан Дж. Луис, предсідник майнерської юнії, відбув конференцію із Гаролдом Л. Ікесом, секретарем внутрішних справ, як адміністратором майн, перебраних федеральним урядом, одначе конференція не видала якогось вирішного результату.

КОНҐРЕС ІНДУСТРІЯЛЬНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ ЗА ПІДВИШКУ ПЛАТЕНЬ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Перед двома роками прийшло до угоди між Краєвою Радою Праці при федеральнім уряді і обома головними робітничими орґанізаціями в справі стабілізування робітничих платень упродовж війни. Тоді установили так звану „сталеву формулу", на підставі якої підвишка платні могла дійти лише до 15% тих платень, які діставали робітники 1. січня 1941. р. На сьогоднішнім зібранню Конґресу Промислових Орґанізацій СЮ відкинено цю формулу і поставлено домагання підвишки робітничих платень на підставі окремої угоди між підприємцями й наємцями. Таким домаганням Конґрес Промислових Орґанізацій підтримав углекопів у їх жаданню підвишки платні саме в критичний момент, коли углекопи вийшли на страйк.

ХАРЧОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДБУДЕТЬСЯ В ОТАВІ.

БОЛТИМОР (Мериленд). — Член делеґації Злучених Держав на Міжнародню Харчову Конференцію д-р Лойд Дж. Рінолдс виявив, що найближче засідання цієї конференції збереться в Отаві наступного тижня. Підготова конференція у цій справі відбувається тепер у Вашингтоні. В Отаві будуть приявні на конференції представники Великої Британії, Канади й Злучених Держав. Ціллю конференції є ствердити засоби зґаданих трьох країв для потреб харчової Конференції.

3,771 ВОРОЖИХ ЧУЖИНЦІВ В АМЕРИЦІ ІНТЕРНОВАНО.

ВАШИНГТОН. — Генеральний прокуратор Френсис Бидл виявив, що від нападу на Перл Гарбор Федеральне Бюро інвестиґацій, після арештування 14,738 ворожих чужинців, віддало до інтернування лише 3,771, а решту випустило на волю. Крім цього випущено ще 4,113 таких чужинців на „парол", отже під умовою, що будуть взірцево поводитися в часі війни. Нараховують усіх ворожих чужинців в Злучених Державах на 938,000 осіб. Поміж інтернованими є 1,853 німців, 1,798 японців, 111 італійців, і 2 румуни.

ПОТАЙНИЙ ВИРІБ ГОРІВКИ ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — Язва з часів прогібіції, тобто незаконний виріб і продаж алькогольних напитків, котру загально назвали „бутлеґерством", починає показуватися наново. На слід зорганізованого підпольного промислу попали вже федеральні агенти. Бутлеґерство поширилося тому, що федеральний уряд застановив дальшу продукцію горівок.

Рух у сенаті за приняття московської декларації як договору

ВАШИНГТОН. — Московська Декларація про порозуміння чотирьох держав у справі мира прийшла в поміч американському сенатови в його застою у дебаті над заграничною політикою Америки. Сенатор Шериден Давні з Каліфорнії зголосив проект резолюції, яка звучить: „Постановляємо, що б сенат одобрив вислід нарад і декларацію московської конференції, та щоб поручив, щоб вислід та декларація стали підставою договору між Злученими Державами й такими краями, що їх президент признає за відповідні". Цю резолюцію рішив несподівано підтримати член комісії закордонних відносин сенатор Картер Ґлес із Верджінії, хоч він, як 85-літний старушок перебуває дома, знеможений віком. Він дуже заінтересувався проектом створення міжнародньої орґанізації для втримання миру, який находиться в артикулі 4. Московської Декларації. Ґлес був великим прихильником приступлення Америки до Ліґи Націй за часів президента Вилсона.

ЗМІНА ПОЛІТИКИ АМЕРИКИ СУПРОТИ ДИКТАТУРИ ҐЕН. ФРАНКА

ВАШИНГТОН. — Московська конференція буде мати вплив теж на заграничну політику Злучених Держав, принаймні у відношенню до еспанського диктатора ґен. Франка. Досі Америка вважала уряд ґен. Франка за свого роду заборolo в Західній Европі проти можливого поширення комунізму. Таксамо з резервою ставилася Америка до уряду італійського маршала Бадолія, котрий безпосередно перед зібранням конференції в Москві вислав зазив до Обеднаних Держав, щоб вони помогли йому у боротьбі проти комунізму. У подібний спосіб зазначив свою неприхильність до Обеднаних Держав ґен. Франко, висилаючи до наказного японського уряду на Филипинах ґратуляційну телеґраму. Ці оба факти, у світлі вислідів конференції в Москві, дали товчок до рішучої зміни в політиці департаменту стейту супроти ґен. Франка. Які кроки поробить уряд Злучених Держав у Мадриті, ще не відомо, але щось приготовляється.

Відгуки московської декларації серед урядів на вигнанню

Ян Масарик, міністер заграничних справ чеськословацького уряду, що тепер перебуває в Злучених Державах, заявив своє велике вдоволення з висліду московської конференції. Він стояв все на становищи, що Европи не можна врятувати від німців, поки не прийде до згоди між чотирома великими потугами. Мовляв, малі держави Европи потребують для відбудови потужних кумів.

На думку д-ра Годзи, бувшого премієра Чехословаччини, московська конференція дала Обеднаним Державам програму акції на час війни й мира та усуває небезпеку розеднання Европи.

Олександер Керенський, що був премієром російського тимчасового уряду, теж назвав московську декларацію важним документом для майбутнього Европи. Одначе, казав він покищо ще завчасно судити, які будуть позитивні впливи її на майбутнє, бо всі сущні чинники згоди ще не відомі.

Фердинанд Чернін, предсідник „Австрійської Акції", привитав заяву в справі Австрії як потрібну йому леґітимацію. Нарешті, мовляв, Алянти потягнули різницю між націстичною Німеччиною й її жертвою, Австрією.

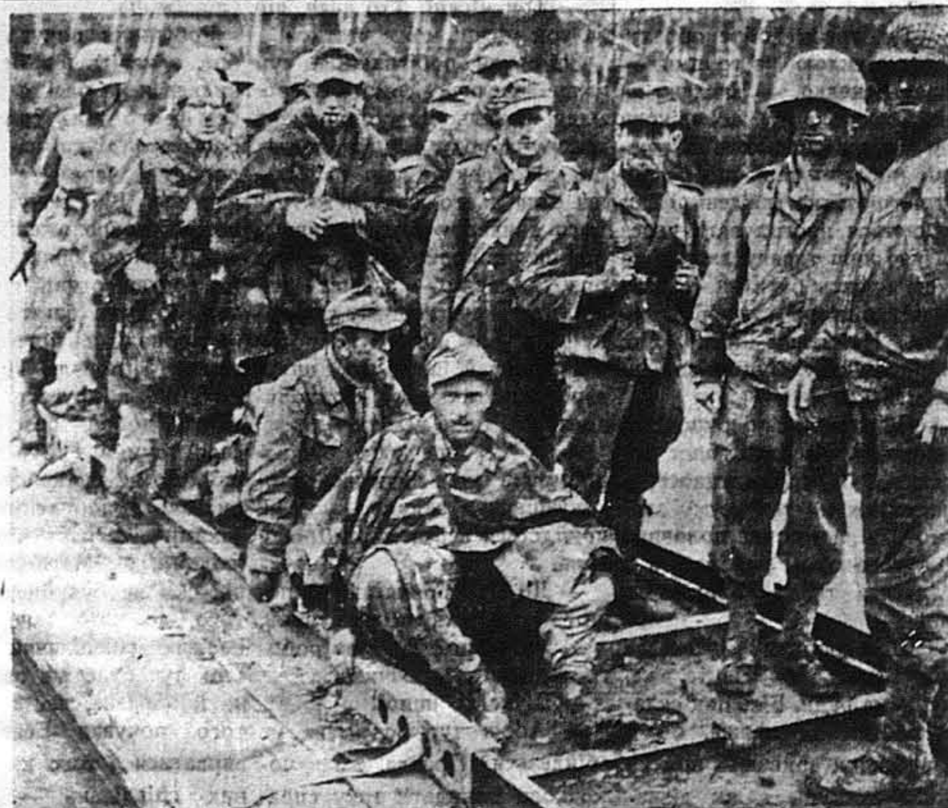
БАДОЛІО НЕ ХОЧЕ ЗАЯВИТИСЯ В СПРАВІ КОРОЛЯ

Маршал Бадоліо виїхав з Неаполю незвичайно вдоволений з поступу своїх заходів коло створення коаліційного уряду для Італії. З виразно проти-фашистівських кругів на нього роблять сильний натиск, аби він заявився за абдикацію короля та наслідника престола, та за установлення реґенції в імені королівського внука, але Бадоліо не хоче в тій справі заняти виразного становища. Він заявляє, що він є передусім вояком, а політика його мішає.

РУМУНІЯ Й МАДЯРЩИНА ЗАКЛОПОТАНІ МОСКОВСЬКОЮ ЗАЯВОЮ ПРО АВСТРІЮ

З Мадярщини й Румунії приходять вісти про поважне заклопотання урядів тих країв спроводу заяви московської конференції про Австрію в теперішний час, коли російські війська посуваються скоро до румунської границі, а алянти поволи вздовж Адріятику. Під впливом цього занепокоєння Мадярщина вже почала відтягати свої війська з України, а німці почали стягати своїх кольоністів з Банату, котрих вони там поселяли через два останні роки.

Ідуть теж тайні переговори між Мадярщиною й Румунією в справі виходу з війни.

БРАНЦІ НЕПЕРЕМОЖНОЇ АРМІЇ.—Американські вояки стережуть німецьких вояків, що їх забрали в полон в Італії й переправляють через ріку Вольтурно. Це вояки з вибраної дивізії панцирних ґранадирів Ґерінґа.

НАПИРАЮТЬ НА НІМЦІВ НА ДОЛІШНОМУ ДНІПРІ

ЛОНДОН. — Так звана четверта українська армія генерала Тольбухіна заняла історичне місто Каховку, де тисячі німців потонули в вирах ріки Дніпра або згинули від убійчого російського вогню, коли вони пробували переправитися на правий беріг ріки.

Інші німецькі сили, оточені довкруги на полудневих ногайських степах, погнала червона армія назад здовж побережжя моря Сивашу й, як каже московський комунікат, зовсім знищила.

Булетин червоної армії не подає одначе подробиць боїв на шийці Перекопу, де червона армія заняла доступ до Криму, а зате розкриває, що червона армія пігнала далі на захід, аби захопити місто Скадовське, над Чорним Морем, з котрого вона може вже загрожувати важному чорноморському портови Херсонови.

Ще інший совєтський комунікат подає, що війська генерала Єременка заняли височини великої ваги на вітебському фронті, в Білоруси.

Німецький комунікат розкриває дальші подробиці боїв за Крим, не розкриті російськими комунікатами. Показується, що червона армія висадила війська на Керч, себто на тій частині Криму, що проти Кавказу.

ПЯТА АРМІЯ РОЗБИВАЄ ВОРОЖІ ЛІНІЇ.

АЛЖІР. — Пята армія ґен. Кларка розбила сильні німецькі позиції на горі Масіко й на хребті Матесе та почала вже з них обстрілювати Венафро й Ісернію. Був це дуже важкий бій, бо ворог мав по своїм боці всі користи гористого терену та невстаючі дощі, які робили наступ аліянтських військ дуже важким. Не дивлячися на те аліянтські війська зломали лінію ворога та посунули свої позиції на кілько миль вперед.

Аліянтські бомбовики били по залізничих ярдах у місті Ріміні та по портових пристосібленнях в Анконі, на Адрійському морю, як також по мості й пристані в Ля Специя та комунікаційних лініях Риму.

АРХІВИ ЖЕРТВОЮ НІМЕЦЬКОГО ВАНДАЛІЗМУ.

НЕАПОЛЬ. — У місті Капуї німці перед своїм відступом з розмислом і без ніякої військової потреби знищили архіви Неаполю.

Італійці поробили були спеціяльні заходи, аби захоронити перед знищенням ті архіви, між якими є документи, що сягають аж 11. століття. Вони спакували архіви в скрині й віддали їх графови Філянджієри, котрий примістив їх у своїй віллі коло Капуї. Коли в Капуї постріляно одного німецького вояка, німці за кару спалили всі архіви.

ЗА МІСЯЦЬ ЗБИТО 1,464 НАЦІСТИЧНІ ЛІТАКИ.

ЛОНДОН. — Не дивлячися на загально злу погоду на цьому воєнному театрі, британські й американські літаки скинули на Німеччину й окуповані нею краї в місяцю жовтні 17,000 тон бомб та знищили 987 німецьких літаків зовсім певно, а правдоподібно ще й 130 інших та ушкодили принаймні 347. За той час аліянтські втрати виносили 403 бомбовики й 5 боєвиків.

Останній рейд канадійських і британських літаків був скерований на націстичні поїзди в околиці Парижу.

Німці знову пробували рейду на Лондон, але британські протилетунські гармати не пустили їх поза гирло ріки Тамізи. Збито один ворожий літак.

БОМБОВИКИ З АФРИКИ БЮТЬ ПО АВСТРІЇ.

АЛЖІР. — Ново створена Пятнацята Повітряна Сила Злучених Держав сконценкрувала своє бомбардування на стратеґічно важні точки Німеччини. Підчас першого рейду збомбардовано фабрику літаків у Вінер Нойштадт коло Відня, в Австрії. Кажуть, що цей рейд був надзвичайно удачний.

Посилення рейдів з Африки вважається початком нової обіцяної повітряної офензиви проти осередків Ґітлерівської сили в південній Німеччині. На посилення цеї кампанії стануть у щораз більшій мірі до розпорядимости летниця в Італії.

МОРСЬКИЙ БІЙ КОЛО БАВҐЕЙНВИЛУ.

АЛЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Не ставивши опору американцям при висаджуванню сухоземних сил на остров Бавґейнвил, японці поспішилися вдарити фльотою по ново висадженій війська. В понеділок вночі один японський кружляк і один нищитель стали обстрілювати американські позиції. Їх неґайно визвали на бій американські кораблі й заставили їх до поспішного відвороту.

На північ від Бавґейнвилу американці затопили 8,000-тоновий японський транспортовий корабель і підпалили бомбами великий три-чердаковий транспортовець. Перший з них потонув відтак горючи коло побережжя Буки, недалеко від північного кінця Бавґейнвилу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕМОГА ПОТУГ

Має слушність одна американська журналістка, коли починаючи статтю про московську конференцію, сказала, що вона може написати тільки про дуже малу частину того, що постановила та конференція. Вона приняла велику масу постанов, щo мають велике значення. Про кожну з її постанов напишуть міліони слів, бо кожна з них стане вихідною точкою багатьох подій підчас війни й після неї. Це є перша основна правда про конференцію: чи подобається вона кому чи ні, її кольосального значіння думаюча людина заперечити не може.

Заяви самих учасників конференції не оставляють найменшого сумніву, що вони признають конференцію величезним успіхом. За таку її признають не тільки совєтські речники й совєтська, як звичайно урядом інспірована, преса, для котрих який-такий успіх цеї конференції був би успіхом, бож, як показується, совєтський уряд був інспіратором цеї конференції й він намагався, аби вона відбулася не деінде, але якраз у Москві. Є вона успіхом і з погляду американських представників і з погляду британських представників, як це вони виразно сказали. З американського становища заявив це заздалегідь президент Рузвелт ще на пресовій конференції в минулу пятницю. Повторив це потім секретар стейту Кордел Гол на пресовій конференції в Москві, де він виразно підчеркнув те, про що з радости президента Рузвелта можна було тільки догадуватися, а саме, що конференція є корисною для Злучених Держав. Вона є теж корисною для Британії, і для Росії, словом, на московській конференції три великі потуги світа найшли спільні інтереси. І це є друга основна правда про московську конференцію.

Не є це така очевидна правда, коли до неї з усіх боків відносилися скептично. Не був цей вислід такий певний, коли в кожній з трьох великих держав ділали різні чинники для розбиття конференції, для роз'єднання трьох великих держав, і коли за це саме побивалися теж немалі потуги в ворожім таборі. Признають це нині щиро учасники конференції, коли їм удалося ці чинники перебороти й скласти тридержавну заяву.

Поведінка націстичного уряду в цій справі незвичайно повчаюча. Він пробував на всі способи ставити перешкоди тій конференції; не вагався навіть зострілювати приватні пасажирські літаки, розраховуючи на сліпий траф, що на них може їхати котрийсь делеґат на конференцію в Москві. Він малював конференцію як капітуляцію перед большевиками. Нині він про неї немовби в рот води набрав і своєму народові не подав ніякої вістки про вислід конференції. Знає він, що вістка про успіх конференції в Москві може мати на німців ще більше враження, як такі невдачі, як невдача в Сталінграді, а потім невдача в „Тунісґраді". Угода трьох держав у Москві властне має для перебігу війни таке велике значіння, як найбільша перемога на сухоземі або найбільша перемога на морю. І це є третій важний факт про московську конференцію.

Тому слушно американські ґазети дають статтям про неї такі заголовки; як: Перемога в Москві, тріюмф у Москві.

Президент дає лекцію національної економії

Останнє послання президента до конґресу в справі харчових субсидій можна сміло назвати лекцію національної економії. Вона така обємиста, що хіба фахівці та безпосередно інтересовані люди можуть її якслід прочитати й розібрати. Одначе пересічний громадянин держави теж повинен знати хоч головні точки такої воєнної господарки, щоб, розуміючи їх, такий громадянин лекше погодився з думкою віддати державі те, що її належиться в теперішньому часі; значить дітей для війська, а гроші на податки для втримання держави.

Починає свій доклад президент Рузвелт словами:

„Харч є такою важною зброєю, як і кожна інша зброя в успішнім веденню війни. Він теж буде важним для реґабілітації та для допомоги в тих землях, що ми їх звільнимо від окупації і при наладнанню миру, який має прийти". Опісля йдуть виводи президента про значіння харчу в різних обставинах.

Що ми хочемо осягнути харчовою програмою?

У першу чергу треба нам випродукувати доволі харчу і то доброго харчу для наших потреб, — каже президент. До наших потреб треба зарахувати: потреби збройних сил; потреби цивільного населення і потреби тих людей, що перебувають заграницею нашого краю. Дальша конечність в наших харчах це рівномірний їх розділ поміж населення і то по однаковій ціні. Не лише мусимо мати на оці ці справи на рік 1944, але ще й на цей біжучий рік, головно, щоб не підскочили ціни. Щоби осягнути намічені ціли, треба нам перемогти трудноші. Вони такі: Фармері не будуть продукувати харчових матеріялів, коли їм не оплатиться. Отже мусимо їм забезпечити відповідну ціну за їх продукти. Одначе, як би вони дістали зависоку ціну, тоді харчі подорожіють для міського населення, а тоді міське населення, що складається переважно з робітників, зажадає підвишки заплати. Як платня робітника буде висока, тоді знову фармер зажадає підвишки за свої продукти, бо оплачує робітника. І так у безконечність. Отже, щоб ці справи управильнити, уряд мусить вмішатися до них і найти спосіб вирівнання різниць.

Харчова продукція в 1943 р.

Такі проблеми мали ми до розвязання вже в біжучому, 1943 році. Щоб запобігти недостачі фармерських продуктів, ми заохочували громадян закладати городці перемоги („викторі гарденс") і це трохи помогло. У міжчасі ми заохочували фармерів плекати більше харчових продуктів, ніж було досі потрібно. На літо фармері дістали додаткових 900,000 робітників таки з нашого краю, а крім цього з Мексика ми спровадили 45,000 робітників. Ми вжили теж воєнних плінників до роботи на фармах і в такий спосіб наша хліборобська продукція зросла до небувалих досі розмірів.

Де подіваються харчі?

Треба признати, що наше населення харчує тепер ліпше й обильніше, ніж у передвоєнних часах. Отже на це саме треба більше харчових продуктів. Робітник, що працює цілий день у воєнній продукції, зуживає на одну третину харчів більше, ніж людина, що не перепрацьовується. Вояк, що йде на поле бою, зуживає півтора раза тільки харчів, що цивільна людина. Отже все те треба мати на увазі, коли плянується наше краєве харчове господарство. Тому треба було фармерам поручити засівати та обробляти й ті земельні простори, яких вони ніколи не управляли перед тим. А на це треба було дати їм гроші, бо вони не були до цього приготовані.

Продукція на 1944 р.

У наступному році продукція харчів мусить ще збільшитися. Мусимо обробити міліони досі неуправлених акрів землі, щоб дістати нові плоди. З цих продуктів маємо виживити наше населення і це населення, що находиться поза границями нашого краю. Отже треба дати нашій пятьміліоновій армії прожиток, а ця армія мусить мати далеко більше поживи, ніж армія в краю. Дальше треба доставити харчі нашим співвоюючим приятелям на підставі договору про „Ленд-Ліз". Подумати лише, що в минулому році одна третина таких харчових достав пішла для Росії і нам це оплатилося! А тепер ще прийдуть дальші жертви, коли візьмемо під увагу знищення країв під німецькою окупацією. Приклад на Північній Африці й Сицилії виказав, що прохарчування населення у відбитих краях дає нам величезні користи. Також мусимо самі розвивати хліборобство у звільнених краях, замісць усе перевозити з Америки, отже треба насіння на засів.

Як осягнути успіх у продукції харчів.

На заспокоєння усіх тих потреб треба вжити до праці наших фармерів. Не шкодить пригадати, що наш фармерський стан був на березі руїни перед війною. З вибухом війни фармері не могли продукувати, колиб їм уряд не був прийшов з допомогою. Уряд мусів ґарантувати фармерам, що вони дістануть заплату за свої змагання, хочби навіть земля не зародила, або хочби непогода знищила плоди. Треба було думати про продукцію без огляду на вислід. Отже уряд помагав фармерам різними способами: чи то позичками, чи то ґарантією, що заплатить їм за втрати, чи то купном їх продуктів, котрі уряд відпродував до міст навіть по нижчій ціні. На це все треба було грошевих підмог і ми в 1943 р. видали на субсидії 900,000,000 долярів. Але ми вратували фармерів і тепер фармерський стан стоїть ліпше, ніж коли небудь перед тим і має підставу бути дальше важним чинником у втриманню краю й світа. Даючи субсидії фармерам, ми вратували біліони долярів, які міське робітниче населення мусілоб було видати на харчі на чорному ринку і стримали інфляцію. Тією дорогою мусимо йти дальше вперед і в наступному році і тому уряд домагається від конгресу значних субсидій. Це не підпомагання продукції, коли говорити з господарського боку, а проста воєнна конечність, так, як к о н е ч н і с т ю є видатки на зброю.

Пайкування й розділ харчів.

Сама продукція харчів не є вистарчальна. Потрібно ще подбати, щоб кожен громадянин дістав для себе і для своєї родини відповідну пайку з харчової продукції. Ось тому придумано пайкування і способи справедливого розподілу харчів. Треба було установити відповідні аґенції для розділу і наладити відповідно адміністрацію таких аґенцій. Це була більша трудність ніж у наладнанню продукції. Це й тепер складна справа, бо цивільне населення не може дістати всіх родів харчів, як це бувало перед тим. Одначе президент вірить, що населення зрозуміє ці трудноші і обмежить свої харчові звички відповідно до відносин. Президент надіється, що населення буде йти за вказівками Харчового Адміністратора і Бюра Адміністрації Цін і не допустить до поширення чорного ринку, який є загрозою правильної харчової господарки.

* *

Це є коротко переповіджений зміст послання президента до конгресу в харчових справах. Послання переповнене в різних місцях статистичними цифрами, які помагають зрозуміти цілу систему воєнної національної економії Злучених Держав.

Враження про московську конференцію в Америці

Про значіння московської конференції по її закінченню заговорили в першу чергу самі її учасники.

Секретар стейту Кордел Гол уважає її за основу для кооперації Злучених Держав, Росії, Британії й Китаю на основі широкої, здорової і взаїмно для кожної з тих держав корисної політики й за перший крок до уздоровлення повоєнних умовин. Він має великі надії на встанови, які повстають на основі цеї конференції, бо мовляв конференція спиралася на взаїмнім довірю учасників конференції. Він спеціяльно висказував свою радість з того приводу, що совєтські дипльомати й провідники видно признали засаду ізоляції для свого краю за некорисну та признали потребу співпраці з іншими краями. Він теж признав вислід московської конференції ударом в американський ізоляціонізм, котрий навіть ще в 1940 році переважав у кожній великій американській партії й проявлявся кличем: держім своїх хлопців (вояків) дома.

Секретар Гол звернувся спеціяльними словами до питання співпраці Злучених Держав з Росією. Він видно добре свідомий, що якраз ця сторона московської конференції може найти в Америці найбільше противників. Гол казав, що він не знає двох інших країв, котрих державні інтереси представляли би менше противенств, а більше спільности, як власне Америка й Росія. Для співпраці Америки й Росії траплюються нагоди на всі сторони.

Тепер настав найвищий час для Росії, Британії й Америки, — говорив Гол, — аби зійтися разом для розвязки світової кризи, поки на це буде запізно. Він назвав потім Сталіна одним з тих провідників, що носять на собі таку велику відповідальність, якої ніхто не буде поносити через наступних пять століть. Він поставив його на рівні з Чорчилом і Рузвелтом.

Відгуки американських сенаторів на московську конференцію набирають тепер великого значення на рівні з голосами найвищих адміністраційних урядників і дипльоматів, бо в рішеннях московської конференції є постанови, що мають характер міждержавної угоди, яка, як звісно, потребує для своєї важности потвердження кваліфікованою більшістю американського сенату. Тому як несподіванка приходять заяви головних сенаторів з комітету заграничних справ, що мовляв таких постанов у московській деклярації нема. Одначе сенатори, котрі хотіли висказуватися про справу, вже заявили свою готовість голосувати за одобрення московської деклярації. Між цими сенаторами є впершу чергу автори різних сенаторських резолюцій про потребу співпраці Злучених Держав з іншими державами для заведення й вдержання мира, хоча артикул 4. московської деклярації йде дальше, ніж первісні проектовані резолюції сенаторів в цій справі. Багато сенаторів одначе передбачує, що сенатові прийдеться говорити про справи, порушені московською деклярацією, аж тоді, як на основі цеї деклярації будуть складені конкретні міждержавні угоди.

Перші голоси вашинґтонських дипльоматів чужих держав не подали покищо нічого несподіваного ні оригінального.

Голяндський представник називає московську конференцію монументальним досягом, який привитають в окупованих краях як печатку на засуд Німеччини й її сателітів. Там мовляв розбилася остання надія Німеччини розділити Об-єднані Держави. Він, додав, що московська заява про покарання німецьких офіцирів і урядовців, що допускалися жорстокостей, ставить тепер перед кожним німцем рубом питання, з ким йому йти: чи з націстами чи проти них.

Представник Данії певний, що московська деклярація не подобається в Німеччині, але подобається в Данії й всіх окупованих краях.

Представник Чехословаччини подобав собі ту постанову московської деклярації, котра каже, що представників малих держав будуть питатися опінії, коли буде йти за рішення, які можуть нарушувати інтереси малих держав. Ця згадка про малі держави подобалася теж представникови Лотви; він з того робить висновок, що московська деклярація дає надію на переведення в життя постанов Атлянтійського Чартеру про привернення самоуправи й суверенности всіх поневолених держав.

Всім представникам країв, що находяться під німецькою окупацією, подобається постанова про карання німецьких вояків і урядників за жорстокости в окупованих краях.

Про враження московської конференції на американську пресу як на цілість говорити ще передчасно. На стільки можна судити з преси Ню Йорку, американські ґазети переконані, що конференція це великий успіх для Аліянтів і для Америки.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

64)

— Гм, — міркував Леон, — трьох робітників, на котрих можна би зовсім спуститися! Правда ваша, треба пошукати. Та тільки то штука спосміж тої збиранини винайти таких робітників!

Тим часом на подвірю фабрики зібралися робітники довкола Бенедя. Вони ждали на Леона, щоб одержати від нього решту платні й подякувати йому за роботу. Місяць підіймався на погідній небі, деде зза білої, напівпрозірчастої мряки проблискували млявим світлом золоті зорі. Робітники посідали на камінях та урізках з дилиння і балакали; глухий гомін їх розмови йшов на поле й мішався із срібним шепотом річки, що туй обік булькотіла по каміню. Відома річ, бесіда йшла про одне, про недавній робітницький збір, про складки і будучі надії.

— По правді кажу вам, — говорив Бенедьо, — диво сталося з тутешнім народом. Коли я перед місяцем прийшов до Борислава й почав допитуватися, чи трібували вони якнебудь рятуватися, то всі або головами похитували, або сміялися з мене. А нині, самі видите, як усі, старе й мале, тиснуться до складок. Адже досі вже маємо 150 ринських в одній тільки головній касі.

— Сто пятьдесять ринських, — повторив з застановою один робітник, — ну, і щож! Для одного би це підмога, але для стільки тисячів... що то значить?

— Правда, що мало значить, — говорив Бенедьо, — алеж бо вважайте, що ще тижня нема, як почалися наші складки. За місяць чень назбирається хоч пятьсот.

— Ну, а пятьма стами можна зачинати те, що ви загадали?

— Гм, треба добре обрахуватися з силою і з грішми, — сказав Бенедьо. — Числячи на прожиток одному чоловікови лиш півтора ринського на тиждень, числячи далі, що безробітиця потягне тиждень, і нам прийдеться прогодувати через той час лиш тисячу людей, то в касі мусить бути на те найменше півтори тисячі ринських. Найменше кажу, бо, крім прожитку, будуть ще інші видатки.

— Півтори тисячі ринських! — скрикнули в один голос робітники. — Господи милосердний, колиж ми таку суму зложимо? Та за той час половина нас тут голодом перемре, а з сіл десять тисяч нових прибуде!

— Щож робити? — сказав сумно Бенедьо. — На те вже, бачу, нема ради. Більших складок робити не можна, бо й так власники вривають нам на кожнім поступі, а як дізнаються про наші складки, то більше будуть уривати. Треба стояти при своїм, складати й терпіти ще хоч три місяці!

— Три місяці! Хто знає, що за три місяці може статися!

Замовкли робітники, і сум заляг невеличку гомонячу громаду. Бенедьо важко похилив голову додолу. Він і почував, що діло пекуче, що найбільша сила цього люду лежить у його хвилевім розбудженню і що не покористуватися тим розбудженням — значить випустити з рук головну пружину діла. Але щож було робити? Грошей не було, щоби зараз зачати змову. Приходилося все таки чекати.

— А тут іще одна річ, — промовив знов Бенедьо, прокинувшися з задуми. — Мені прийдеться вертати до Дрогобича.

— До Дрогобича? А то пощо? — скрикнули робітники.

— Ну, пощо? Тут моя робота, як видите, скінчилася.

— Шукайте іншої!

— Абож тут без мене не обійдеться? Правда, жаль чоловікови покидати таку справу, над котрої заснованням трудився і думав...

— Ну, то й не покидайте!

— Це певно, що требаб не покидати, коби тільки була спосібність.

Робітники почували це добре, а навіть і в Бенедя прокидалася не раз та думка, що без нього ціла справа могла би легко зійти на фальшиву дорогу і через те зовсім не вдатися. Він почував, що в кожній новозложеній, для нових і непривичних цілей, свіжо зорганізованій громаді багато й дуже багато залежить на проводі, на його особистім впливі і пораді. Правда, він почував, з другого боку, аж надто добре, безсильність і своєї думки і був переконаний, що не спіткайся він у Бориславі з побратимством і з такими тверезо мислячими людьми, як Матій і Стасюра, він сам не був би дійшов до того, до чого тепер дійшов. Взаїмне співділання всіх часток тут було аж надто сильне й виразне, але іменно для того почував Бенедьо, що вирватися з того круга взаїмних співділань — значилоб зашкодити кожній частці зосібна і всім взагалі. Але знову таки, що тут робити в Бориславі, коли не буде роботи для нього? Але доля готовила йому поміч з такого боку, з якого він її й зовсім не надіявся.

З середини фабрики вийшов Леон у супроводі Шеффеля; оба вони наблизилися до робітників. Робітники повстали.

— Ну, люди, — сказав голосно Леон, — робота ваша скінчена і добре скінчена. Дякую вам за пильність вашу!

— І ми дякуємо панови за роботу! — закричали робітники. — Та нехай Бог дасть щасливу годину!

— Дай Боже, дай Боже, — сказав радісно Леон. — А тепер, що ще кому належиться, щоби ми чисто розсталися.

Почалася виплата. Бенедьо стояв обіч. Коли виплата скінчилася, Леон наблизився до нього.

— А вам, пане майстер, дуже, дуже дякую і за роботу і за швидке скінчення, за все! Дужеб я не рад з вами розстатися... Але тепер за те, що ви таку мені зробили радість, приймить від мене оце на памятку! (Дальше буде).

Німецька окупаційна господарка в Польщі

Німці виселюють польське населення.

ЛОНДОН, (ОНА). — Аліянти збільшують воздушні рейди на Німеччину і націсти починають нервуватися. Бояться, що як такі рейди будуть продовжатися в зимову пору, то маси німецького населення опиняться під голим небом — на снігу. Примислові міста в Німеччині можуть бути знищені до щенту, а як так станеться, то що властиво зробити з населенням?

Німці від року вивозять мешканців великих промислових міст на Схід. Кажуть, що в Польщі вже є около двох мілїонів німецьких збігців, які живуть в оставлених польськими родинами домах. А де поділися поляки? — спитаєте. Поляків німці вивозять дальше на Схід, або замикають в концентраційних таборах. Розуміється не всіх, бо їх перше перевірює спеціяльна німецька комісія і здорових, працєздатних забирають до Німеччини на примусову працю.

Одна з нелеґальних польських ґазет пише, що виселення польського населення відбувається так:

„Кілька днів перед виселенням до села приїздить німецька робітнича комісія і, при помочі місцевої влади, списує число населення і його маєток. Опісля приїздить лікарська комісія й оглядає людей, щоби встановити, хто до якої праці надається. Оглядають всіх, дорослих жінок і чоловіків. На третій або четвертий день в селі зявляється певне число вантажних самоходів і місцева влада виганяє все польське населення на майдан і там дає приказ, куди хто має їхати. Здорових, молодих і старших чоловіків садять на троки і везуть до збірного пункту при найблищчій залізн. стації. Звідти їх забирають до Німеччини на каторжну працю. З жінками роблять те саме, тільки кращих і молодших вивозять деінде. Куди саме — ніхто напевно не знає, але кажуть, що їх забирають до якихось експеріментальних стацій для поліпшення білої раси. Старших, але ще здібних до праці польських жінок, німці вивозять до праці в німецьких господарствах, або їх заставляють робити в фабриках рибних консерв.

„А що німці роблять з старцями і дітьми? — спитаєте.

Старців і дітей німці пакують на окремі троки і, зразу вивозять їх до найближчого концентраційного табору, а потому старців вивозять кудись на Схід, а дітей — маленьких вбивають, а старших перевозять в спеціяльні діточі заклади, де ними опікуються німецькі доглядачки і виховують їх на яничарів. Така процедура вже проводиться на польських землях довший час і міліони польського народу опинилися без даху над головою. Німецький наїздник розігнав їх по цілій Европі, а помешкання з хатною обстановою, забрав для своїх. Виганяючи людей з хати, німці казали оставляти в порядку цілу обстанову. Навіть одежі не можна з собою брати. Люди оставляли грабіжникам увесь свій дорібок і їхали в світ, за очі — не знати де і нащо".

Наслідком масового виселювання польського населення, пише підземна польська ґазета, цілі райони заселені німецькими переселенцями з Гамбурґа, Франкфорту, Берліна тощо. Німці забрали від польського населення все — хати, худобу, рільничі знаряди, хатну обстанову. Казали, що як війна скінчиться, то все буде віддане в доброму стані, але що німецькі міщани ніколи на ріллі не працювали і нічого про господарку не знають, то все нищиться і пропадає.

Те саме діється і по містах. Наприклад, у Варшаві німці забрали для своїх біженців всі кращі квартали. Поляків вигнали на вулицю, а своїм дали все, чого потрібно до ведення дому. Німецькі пані знають, що вони довго у Варшаві попасати не будуть, то й не шанують забраної від польських родин хатної обстанови. Німці взагалі нічого в містах не направляють і, як що побудуть з рік, то поляки мусітимуть відбудовувати всі більші міста.

Нацисти обкрадають польську державу.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Повернувші з Німеччини шведські журналісти оповідають, що німецька влада в Польщі показалася знаменитою злодійкою. Перебуваючи свого часу у Варшаві, шведи довідалися від поляків, що німці обікрали Польщу з усього, що їм може по війні придатися. Вивезли з Польщі велику масу різного роду машинерії, лікарських інструментів, дорогоцінностей, художніх образів, тощо, німецькі інжиніри вивозять з Польщі електрівні, трамваї, мотори, одним словом — все, що можуть захопити.

Масові арешти в Польщі.

Польська Телеґрафічна Аґенція (ПАТ) подає, що в Варшаві йдуть тепер масові арешти. У минулу неділю вбито 20 закладників, а в понеділок німці розстріляли дальших 20 осіб, подаючи їх імена при помочи радія до публичного відома. Мається тут до діла з правильною спробою терирозувати населення.

Масові арештування перевели німці й в Лодзі, де на вулицях піймано кількасот поляків. Ніхто не знає, що з ними сталося.

У Кєльцах арештовано 20 поляків зо сфери урядників. Кажуть, що пімста за вбивство одного члена Ґестапа.

Вісти про масові арешти приходять теж з Радома, Ченстохови й зо Шлеску.

З Варшави доносять про індивідуальний виступ варшавського шлюсаря Яна Криста, котрий, діставши від підземної орґанізації приказ виконати кару смерти на трьох німцях, що знущаються над населенням Варшави, зайшов до кварні й кинув на стіл перед трьома німцями бомбу. Криста німці вбили; серед населення Варшави збирається тепер тайно складку на виставлення йому памятника.

Один з підземних часописів у Польщі описує битву, що її звели члени підземної орґанізації в липні з німецькими вояками в околиці Рацлавіц, звісних з часів повстання Косцюшка. По кожнім боці брало участь кілька тисяч осіб. Поляки були узброєні в машинові кріси і ручні ґранати. В бою появився відділ польської кавалєрії, одітий в звичайні уніформи польської армії. По битві вояків приймали місцеві селяни, а по гостині вояки відступили в ліси.

САМОГУБСТВО ЯПОНСЬКОГО ФІРЕРА.

Японське радіо в Токйо подало, що Сейґо Накано, провідник японських наці-фашистів, котрого головною амбіцією було стати Гітлером Японії, поповнив гаракірі. Радіо не подало причини. Накано поповнив себеґубство, вернувшися зо засідання японського сойму, на котрім цісар і премієр подали заяву про важне положення Японії.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ШАМОКІН, ПА.

Підготова до ювилейного свята.

На неділю 24. жовтня скликані були збори відпоручників відділів Українського Народного Союзу до церковної салі в Шамокіні на 2-гу годину сполудня. Наради відкрив предсідник 1. відділу чл. Курилів і передав провід нарад гр. Дмитрови Капітулі, що є предсідником відділів нашої округи. Як предсідник гр. Капітула покликав на секретаря гр. Івана Чепу чл. від. 90 із Сентралія, Па. Предсідник заявив, що попередні окружні збори відбулися в Шамокіні 30. листопаду 1941. р., отже перед двома роками. Не можна було скликати частіше подібних зібрань через пайкування ґазоліни для автомобілів, отже це було перешкодою для делеґатів. Але, як іде про святкування 50-літнього ювилею Батька Союзу, то вже треба було видати заклик. Треба порозумітися; як відсвяткувати золотий ювилей нашої найстаршої орґанізації. А ще й інші справи треба обговорити при такій нагоді.

До нашої округи, що її називаємо „мк-аду-цькою", належить 29 відділів. Тоді гр. Капітула відчитав зо спису всі відділи й показалося, що делеґатів прислали такі відділи: 1., 7., 28., 90., 98., 186, 242., 305., 357, 426. і. 436. Не були репрезентовані оці відділи: 2., 9., 31., 78., 85., 164., 189, 201., 228., 231., 265., 314., 333., 365.. 382., 429. і 430. Ці відділи, як заявив предсідник, можуть лише жалувати, що не мали своїх заступників, бо варта було почути, як вирішувалися важні справи, що дотикають кожний із наших відділів.

Опісля гр. Капітула переповів ціль зібрання, а згадуючи про ювилей, привитав приявного на нарадах гр. Дмитра Галичина, гол. секретаря У. Н. Союзу, що загостив на наради. Потім здав звіт з руху членів у союзових відділах нашої округи.

Звіт виказав, що число членів У.Н.С. у всіх відділах збільшилося на 103. Поодинокі відділи виказали такий рух: Від. 1. зріс на 11 чл.; 2. на 6; від. 7. зменшився на 8 чл.; 9. зменшився на 1 чл.; 28. від. зріс на 8 чл.; 31. на 23 чл.; 78. на 18 чл.; 85. на 8 чл.; 90. змалів на 14 чл.; а 98. зріс на 6 чл.; від. 164 зріс на 31. членів. На рівні осталися відділи 186, 189, 228, 231 і 357. Від. 201 збільшився на 3 чл.; від. 242 збільшився на 38 чл.; 265. на 19 чл.; 314. на 5 чл.; від. 333 зменшився на 7 чл.; від. 365 змалів на 10; від. 382 змалів на 6; від. 426 збільшився одним членом; від. 429 зріс 3-ма членами; від. 430 зменшився на 3 члени; від. 436 зріс 9 членами. Оцей рух обіймає час від останньої конвенції У.Н.С. до 30. вересня 1943. р.

На салі були численно прибувші союзові члени і пильно слухали звіту гр. Капітули про рух у відділах. Майже всі делеґати забирали голос у дискусії над звітом і рухом членів і вияснювали причини зросту або зменшення числа членів. Вказували теж способи, як зарадити недомаганню.

Опісля предсідник попросив до слова гол. секретаря гр. Дмитра Галичина. Як треба було надіятися, промова гр. Галичина була річева: Тепер наша батьківщина Америка у війні, тож головна діяльність американців українського роду і союзовців обертається коло цієї справи. Помагаємо нашому урядови виграти війну всілякими способами. От наприклад У. Н. Союз закупив уже бондів на два й пів міліони долярів. Якби так списати те, за скільки члени закупили бондів, то ця сума булаб кілька разів більшою від цеї, за яку самий Союз закупив. Та крім діяльности для воєнних зусиль, у нас повинен знайтися також час на орґанізаційну працю для нашого Союзу, тимбільше, що тепер ми будемо обходити 50-ліття нашої орґанізації. Приєднуючи нових членів до Союзу ми робимо нараз аж три роботи: Приносимо користь самому членови, бо він, чи там його родина, дістає забезпечення; користь Союзови, бо його сила росте; користь державі, бо можемо інвестувати вільні фонди в державних бондах. Колиж покінчиться війна і вітвориться дорога, щоб помогти поневоленій Україні, тоді Союз, сильний членами, зможе дати також і більшу поміч там, де її найбільше буде потрібно.

Думаючи практично за 50-ліття У. Н. Союзу, треба в цьому ювилейному році придбати нових членів у кожному відділі, а тим ми найкраще пошануємо працю тих перших піонірів, що положили основи під сьогоднішну могутність Союзу.

Після промови гол. секр. Галичина пішла дискусія на різні теми, а головно в справі ювилейної кампанії за новими членами. Голос забирали: Гр. Курилів, Шаршонь, Габура і ін. з 1. від.; Гр. Кріл з 7 від.; Бабяк з 28. від.; Чепа і Лупацій з 90. від.; Максимчук з 98. від.; радна Баволяк з 186. від.; Найдух з 242. від.; Гентош з 305. від.; Возний з 357. від.; Комарницький з 426. від.; панна Гентош з 436. від.

Обговорюючи способи святкування 50-літнього ювилею У. Н. Союзу, всі представники заявили солідарно, що вживуть всіх можливих способів, щоб ювилей випав величаво, а передусім подбають про зріст членів у своїх відділах. Понад це округа мк-кадуцька влаштує теж ювилейний концерт в місяцю травню 1944. р. у Шамокіні. Вибрано Шамокін на це свято тому, що тут заложено У. Н. Союз 22. лютого 1894. р. Предсідником комітету, що має занятися уладженням концерту, вибрано гр. Чичилу з Шамокіну, а він має дібрати собі інших членів як комітетових до помочи. Всі відділи нашої округи мають подбати, щоб на концерт прибули численно члени.

Відспівавши американський та український гимн розходилися члени нарад бадьорі духом з ожиданням святочної стрічи в недалекій майбутности.

Дмитро Капітула, предс.
Іван Чепа, секр. зборів.

ДОРОГА ВОЯКА ДО СОВЄТІВ ІЗ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

„Карпатська Русь" подає „спеціяльну телеґраму" з Москви, а в ній сказано: „Перейшовші з німецької армії до червоної армії карпаторуси оповідають про страхіття, які вони пережили дома і в німецькій армії. Юрко К. із села Лигута, Карпатська Україна, оповів нам: В 1941 р. мадяри почали підозрівати мене і кілька інших молодих людей, що ми займаємося політикою. Мене арештували й забрали в місто Яцав, недалеко Будапешту. Мене засудили на 6 літ тюрми. Там я бачив багато карпато-українських дітей у віці від 10 до 15 літ, яких теж обвинувачували в пропаґанді проти мадярщини! З причини тюремного режиму, голоду й побиття багато з них померло. Після 14 місяців тюрми мене й інших вислали на совєтський фронт, щоби воювати проти червоної армії. Ми йшли пішки аж над Дон — 1,500 кільометрів. Не всі з нас прибули там. Дехто помер з голоду, інших постріляли за те, що відважилися вступити до домів українських селян за хлібом... При нагоді я перейшов на сторону червоної армії".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Прийміть Русалку у Вашу хату.

Громадяни: Ми післали Вам гостя у Вашу рідну хату про памятну книгу, Русалку. Це наш скромний вінок для Великого Пробудителя Галицької України о. Маркіяна Шашкевича, а для всього українського народу назабутня памятка. У сотні роковини смерти Руслана-Маркіяна ця книжка — це скромна „цвітка дрібная" на могилу Великого сина Галицької України. Цею книгою ми хотіли пригадати американським горожанам української крови на їхній рідний край, — край вождів-батьків народу,... на їхні високі ідеали правди, свободи, братерства, якими вони жили, які вони проповідали, за які терпіли і життя давали. Ми бажали, щоби ця книга була на столі у кожній українській хаті-родині. Видана вже вона великим коштом, бо це воєнний час; видана вона великим коштом труду, — праці по нашій спромозі. Ціни на неї ми не подаємо, хай оцінить її само наше чесне громадянство.

Беріть і читайте! Як ця книга Вам сподобається, то до залученої коверти вложіть свою жертву за неї таку, як Вам Ваше добре серце буде диктувати і нам її почтою у Вашій ласкавости пришліть. Якщо вона кому не сподобається, чи хто не хоче її до своєї хати впустити, то ми щиро просимо, нам її відошліть.

Хто ще бажав би Русалку у хаті мати, хай пише на нище подану адресу, а вишлемо йому. Всім нашим приятелям за поміч і жертви кличемо: „Спаси Біг!"

За Комітет Свята:

о. М. М. Марків, Ч. С. В. В.,
22 E. 7th St., New York (3), N. Y.

З МУЗИКИ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Українка співачкою в опері.

З днем 7. листопаду відкриває свій 8. сезон Ню Джерзі Опера Асошієйшен виставою опери Джорджа Бізета, Кармен. Управитель опери Френк Репеті подаючи до прилюдного відома оповістку про відкриття сезону, зазначує, що в опері кілька нових оперових сил, між иншими співачка українського роду Анна Тростянецька з Ірвинґтону під Нюарком. Вона грає ролю сільської дівчини Мікелі. В опері виступає теж балет, складений з 200 осіб.

Треба радіти, що панна Тростянецька, знана українській громаді з виступів в Ню Йорку й околиці, дізнала признання на знаній американській сцені.

В.

НІМЦІ ЗРУЙНУВАЛИ ЧЕРНИГІВ.

НЮ ЙОРК, (ОНА). — Московська преса печатає довгі описи німецьких звірств на Україні. Відомий російський публіцист, Василій Ґроссман, подає, що в Чернигові німці не оставили каменя на камени. Знищили всі будинки. Там де колись було місто, сьогодні руїна.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Нова професійна сила, правник Петро Касій.

Хочу поділитися доброю вісткою, що між іншими і наше місто Дітройт не остається позаду щодо професійних українських сил.

Хоч вони не переганяються за різні відзначення чи, мовляв, „гонори", то однак як на нас еміґрантів, переважно селянського роду, ми це біді якось не піддаємося, але може й помалу, та постійно йдемо вперед.

Приємно мені подати до загального відома, що дня 18. жовтня 1943 року покінчив правничі студії п. Петро Касій і є вже принятий до адвокатської організації стейту Мішиґен. Він є сином бл. п. Стефана й Анни Касій з дому Орун. Обоє родичі походять з села Свобода Золота, повіту Бережани, Зах. Україна. Батько молодого адвоката помер від нещасливого випадку в фабриці дня 8. липня 1937 р., лишаючи четверо дітей, з того двох синів студентами. Найстарший син Мирон кінчив тоді університет, а теперішній адвокат Петро мав зачати університетські студії.

Прийшлося йому по смерти свого батька тяжко бідувати, бо треба було до роботи ходити і свої студії кінчити. Тепер сповнились мрії цілої родини, а найбільше радіє з цього мати. Радіє також і наша українська громада в Дітройті тимбільше, що наш молодий адвокат належить до тов. ім. М. Шашкевича від. 94 У. Н. Союза. Завжди інтересується народним життям, наскільки час позволяв, а головно участь брав у життю молоді.

Василь Шанайда.

МАРШАЛ-ПРЕМІЄР ІТАЛІЇ.—Маршал Пієтро Бадоліо, італійський прем'єр, на розмові з ген. Тейлором, заступником начальника Аліянтського Військового Уряду.

Муравлі в боротьбі

Два сусідні народи муравлів жили згідно побіч себе. Звичайно буває навпаки: завжди сусідні племена муравлів провадять між собою жорстокі бої. У нашому випадку причиною спокою був малий рівчик із водою, який розділяв обі держави. Щойно як покладено місток через границю, могли муравлі стрічатися. Зараз розпочалася війна. Місток поклала навмисне людина, яка досліджувала життя муравлів. А цим містком був звичайний кавалочок дерева. Одно з муравлиних племен давно вже осіло на свойому місці, друге розмірно недавно заняло терен та поселилося. Тому будемо їх називати молодими та старими.

Коли старі побачили, що через рівчик провадить кладка, вислали зараз „звідуна", який мав дослідити нову країну. Відважний подорожник перейшов кладку, увійшов углиб держави молодих, та більше не повернув. Старі знали, що лише смерть не дозволила муравлеві повернути до своїх. Тому скликали нараду і вислали цілу „стежу". Звідуни перейшли міст, доглянули молодих, вернули та повідомили про все своїх.

Дослідники муравлів докладно приглядалися дальшим подіям. Вони бачили, як відбулася нарада головної воєнної кватири, та як уже невдовзі після цього вирушили комахи в упорядкованих лавах до наступу. Позаду „пробоєвих" відділів ішли резерви та робітники. З ворожої сторони не сподівалися наступу. Лиш один муравель стояв на сторожі коло кладки. Коли побачив надходячого ворога, зараз побіг до своїх та бив натрівогу. Молоді кинулися вперед і війна почалася.

Чотири дні й ночі тривала боротьба. Муравлі відгризали собі взаємно ноги, голови, ранених, які не могли боронитися, розривано на шматки. Найгірше розгорілася боротьба, коли молоді наступали вперед та відігнали старих на кладку. Тіла з а г р и з е н и х муравлів вкрили жовту воду в рівчаку, старі мусіли відступити з великими втратами у свій край. Зате молоді забирали в полон, що могли, теж і ворожі кукли опинилися в неволі.

Війна та її перебіг представлено тут дуже по „людськи". Певно, що комахи-муравлі не мають ні генеральних штабів, ні воєнних нарад. Але зате мусимо вірити, що між собою вони вміють порозумітися й підпорядкуватися деяким чинникам, бо інакше годі представити собі їх зорганізовану діяльність та солідарність.

Хатня господарка муравлів не така проста. Гніздо мусить бути стало відновлюване, плекання молодого покоління вимагає багато чистоти й уваги. Клои слота, а сонце засяє, виноситься його на сонце, щоби висохло. Коли посуха, ховається його в найнижчі поклади гнізда в холодну вогку землю. Багато праці треба вложити в годівлю поживних ростин і грибків. „Корови" треба доїти що якийсь час, та хоронити їх перед ворогами. Щоби все це перевести, конче потрібне якесь взаїмне порозуміння між муравлями.

Отже стверджено, що муравлі „розмовляють" рухами. Досліджено, що робить муравель, коли найде де поживу. Він шукає найближчого сусіда, дотикає його лапками та виконує танкові рухи, головно задньою частиною тіла. Це звертає загальну увагу і всі ідуть шукати за нововідкритим джерелом поживи, крім тих, що заняті роботою. Вони цілком не звертають уваги на рухи сусідів.

Зовсім інакше виглядає трівога. Муравель, що перший спостеріг небезпеку, біжить швидко з відкритими щелепами. Його зворушення передається іншим: частина біжить у сторону ворога, щоб його відперти, друга ховає скоро поживу й червачки в гніздо.

Крім муравлів, що стало осілі й мають своє гніздо побудоване на довгий час, живуть ще в гарячих краях муравлі, що мандрують з місця на місце, а гнізда будують лише на короткий час, та скоро їх покидають. Вони мандрують з усім доробком, із „звірятами", кукламй й червячками. Цілий похід, нераз сто ярдів завдовшки, іде правильними маршовими лавами. Спереду, ззаду й по боках мандрують муравлі, що кожної хвилини готові до боротьби, посередині „робітники", які двигають тягарі та майно. По дорозі мандрівні муравлі нищать усе, що попало: хрущиків, павуків, сарану, а навіть мишей, вужів та ящірок. Буває, що більші тварини падуть їх жертвою, навіть малі діти небезпечно полишати на шляху мандрівки муравлів.

Але на цьому не кінець. Мандрівне племя знає, що й дорослі люди уступають надходячій навалі, бо хоч укушення й неотруйне, але завжди викликає дуже сильні болі. Тому нападає воно на оселі, гризе що попало: дерево, солому, глину — лише металі остоюються перед муравлиними щоками.

І ціле щастя, що мандрівні племена муравлів живуть між собою в завзятій боротьбі. Тут вони немилосерно винищуються. А якби не це, то найбільшим нещастям гарячих країн булоб не що інше, а саме малі візливі муравлі.

АРҐЕНТИНСЬКІ СТУДЕНТИ ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ УРЯДУ.

МОНТЕВІДЕО, Уруґвай, (ОНА). — З Буенос Айрес доносять, що студентство вищих шкіл й університетів Арґентини вийшло на страйк. З того приводу університети в Буенос Айрес, Ля Плята, Кордоба і Тукумані закриті. Сорок тисяч арґентинського студентства прилучилося до робітничих орґанізацій і домагається, щоби фашистське правительство в Арґентині покинуло свою тоталітарну політику.

В Арґентині зараз діються нечувані переслідування робітничого руху, ліберальних орґанізацій і всього, що є поступове. Недавно правительство заряд́ило палення поступових книжок і тепер в університетських бібліотеках нема що в руки взяти. Арґентинські фашисти наслідують гітлерівців під кожним зглядом. Наприклад, вони стараються розбити робітничі юнії і знищити поступову пресу. Дійшло вже до того, що видавець популярної в Буенос Айрес ґазети „Нотісіяс Ґрафікас" втік за кордон, а другі видавці і редактори сидять в концентраційних таборах. Сидять за те, що нібито вони мали бути комуністами. Фактично, їх посадили в концентраційні табори тільки за те, що вони не годилися з політикою теперішнього правительства і взивали народ, щоби не дозволив націстичним імітаторам насилувати арґентинську конституцію і заводити в країні тоталітарну форму державного правління. Замкнені в концентраційних таборах люди ніколи не були ні комуністами, ні навіть симпатиками комунізму, але мимо того їх арештували й посадили за дріт.

Студентська молодь сказала, що арґентинські фашисти вже задалеко пішли і рішила прилучитися до передового робітництва і вийти на страйк. Студентські організації в Арґентині заявили, що як уряд буде продовжати свою націстську політику, то наукові інституції в краю будуть зведені до того, що в них замісць науки, викладатимуть політичну ідеольогію Адольфа Гітлера. Вони рішили до цього не допустити і, порозумівшись з робітниками, покинули науку і вийшли на вулицю демонструвати. І то всі. Навіть студенти середньої арґентинської кляси опустили шкільну лавку і пішли разом з своїми товаришами протестувати проти назадницької політики адораторів тоталітарної системи державного правління.

Королівський такт.

Бельгійський король Алберт, герой першої світової війни, знаний був із своєї чемної поведінки, а також із свого здорового гумору. В часі одного свого побуту в Конґо він запросив до себе в гості провідника роду чорношкірих. Після обіду грала для гостя королівська музика. По кількох точках програми каже король до гостя: „Скажіть, будь ласка, яка музика вам найліпше подобається, а я прикажу музикантам її заграти". Саме в тому моменті музиканти строїли інструменти і бренькали на струнах. Каже чорношкірий начальник: „Отаку музику я найбільше люблю!". — Від цієї хвилини аж до кінця гостини музиканти строїли свої інструменти на росказ короля для втіхи свого гостя.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться 6. листопаду в годині 7. вечір в гали 74 Геріс Евеню. Обовязком кожного члена є явитися на ці збори. — Уряд.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯК НАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 27. жовтня 1943. року помер у Нантікок Господній
ГНАТ БУРИЧ,
член Тов. Вільна Україна, від. 319 У. Н. Союзу.
Походив зі села Вовча, повіт Турка, Західна Україна. Вступив до У. Н. Союзу 1917. року і був добрим членом. Похорон відбувся 30. жовтня при участи членів і громадян. Поховано на укр. цвинтарі св. Кирила і Методія в Бервік, Па. Оставив вдову Анну, вина аВсиля, синову і два внуки.
В. Й. П.! Урядники.

Дня 28. жовтня 1943. року помер
СТАНІСЛАВ ЛУКАСІК,
довголітний член Бр. св. Володимира, від. 98 У. Н. Союзу в Шенандоа, Па.
Покійний полишив жену і 10 дітей: 5 синів і 5 дочок. Похорон відбувся 3. листопаду 1943 з костела св. Казимира в Шенандоа, Па. — В. Й. П.
І. Чорній, секр.

ТАРЗАН, ч. 864. Катапульта.

Бачучи, що колючого дроту не перейде, Тарзан вернувся до джунглів і вирізав сильне молоде дерево.

Потім викопав яму й заложив туди стовп, загнув дерево назад і привязав до коріння.

Тарзан положився плечами на дерево й перерізав вітки, котрими дерево було причеплене.

Як дерево його кинуло в повітря, він дивувався, чи перекине воно його поза дроти.